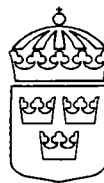

Trafikutskottets yttrande

1992/93:TU2y

Åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin

1992/93
TU2y

Till finansutskottet

Finansutskottet beslöt den 3 november 1992 att bereda trafikutskottet tillfälle att senast den 25 november 1992 avge yttrande över proposition 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin jämte de motioner som kan komma att väckas med anledning av denna, såvitt propositionen och motionerna berör trafikutskottets beredningsområde.

Propositionen

Trafikutskottet behandlar i detta yttrande följande yrkanden i propositionen:

att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats om besparingar inom Kommunikationsdepartementets område på 300 miljoner kronor per år (yrkande 8),

att riksdagen till Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under sjätte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 1 500 000 000 kronor (bilaga 4).

Motionsyrkanden som har samband med trafikutskottets beredningsområde

Trafikutskottet behandlar i detta yttrande följande motionsyrkanden.

1992/93:Fi35 av Ingvar Carlsson m.fl. (s) vari yrkas

11. att riksdagen hos regeringen begär att en plan utarbetas för den långsiktiga utbyggnaden av infrastrukturen i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen hos regeringen begär att en infrastrukturkommission tillsätts i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen hos regeringen begär att Luftfartsverket och Banverket får i uppdrag att bilda ett gemensamt bolag med uppgift att projektera, låta bygga och driva järnvägen mellan Stockholm och Arlanda,

14. att riksdagen hos regeringen begär att en snabbutredning görs om införande av en banlag i enlighet med vad som anförts i motionen,

15. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder för att uppnå tidigareläggning av investeringar i infrastruktur i enlighet med vad som anförts i motionen.

1992/93:Fi36 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd) vari yrkas

12. att riksdagen beslutar att förslaget på 1,5 miljarder kronor för reparationer och underhåll av länsvägar i framför allt skogslänen endast får användas produktivt, dvs. att förbättra vägarna för den tunga kommersiella trafiken.

1992/93:Fi37 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen till Banverket på tilläggsbudgeten till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 anvisar tre miljarder kronor utöver regeringens förslag enligt vad i motionen anförts,

3. att riksdagen till Vägverket på tilläggsbudgeten till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 anvisar två miljarder kronor utöver regeringens förslag enligt vad i motionen anförts,

4. att riksdagen till Sjöfartsverket på tilläggsbudgeten till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 anvisar 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag enligt vad i motionen anförts,

5. att riksdagen till Televerket på tilläggsbudgeten till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 anvisar 750 miljoner kronor utöver regeringens förslag enligt vad i motionen anförts.

1992/93:Fi54 av Stina Gustavsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av anvisade medel för underhållsåtgärder för sysselsättning och tilläxt.

Trafikutskottets ställningstagande

1. Besparingar

I propositionen framhålls att inom Kommunikationsdepartementets område skall utgifterna minska med 300 miljoner kronor. Besparingen kommer i huvudsak att tas ut i form av produktivitetskrav.

Trafikutskottet har inget att erinra mot vad regeringen anfört om besparingar inom Kommunikationsdepartementets område. Riksdagen bör sålunda godkänna vad regeringen förordat i denna fråga.

2. Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt

1992/93:TU2y

I propositionen framhålls att det finns ett stort behov av att vidta underhållsåtgärder på det statliga vägnätet. Insatserna beträffande drift- och underhållsåtgärder står i dag inte i proportion till de investeringar som har gjorts i det svenska vägnätet under de senaste åren. Av framtida satsningar i vägar bör därför enligt propositionen en ökad andel inriktas på underhållsåtgärder.

Regeringen anser att i syfte att skapa ökad sysselsättning och tillväxt bör 1,5 miljarder kronor anvisas på anslaget Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt. Medlen skall användas för underhållsåtgärder samt investeringar i objekt på länsvägar i de s.k. traditionella skogslänen och därmed jämställda områden. Med skogslänen avses Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. Med skogslänen jämställda områden avses Ljusnarsbergs och Hällefors kommuner i Örebro län samt Dals Ed, Bengtsfors och Åmål kommuner i Älvsborgs län.

De anvisade medlen bör enligt propositionen ställas till Vägverkets disposition. Vid verkets fördelning av medlen på regioner och enskilda objekt skall stor hänsyn tas till arbetslöshetssituationen regionalt och lokalt. Åtgärderna skall därför kunna sättas i gång snabbt och vara sysselsättningsintensiva. Vidare bör hänsyn tas till vilka effekter åtgärderna ger för att tillgodose näringslivets behov av förbättrade transporter.

I motion Fi54 (c) framhålls att i Vägverkets region öst är Kronobergs län det län som har den högsta andelen grusvägar och att detta län utan tvekan är ett verkligt skogslän. Motionären anser därför att även Vägverkets östra region bör kunna få del av de anvisade medlen.

I motion Fi36 (nyd) yrkas att riksdagen beslutar att de 1,5 miljarder kronor som regeringen föreslår skall anvisas för reparationer och underhåll av länsvägar i framför allt skogslänen endast skall få användas produktivt, dvs. till att förbättra vägarna för den tunga kommersiella trafiken.

Trafikutskottet anser för sin del att det är angeläget med satsningar på infrastrukturen för att skapa sysselsättning och tillväxt. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag att anvisa 1,5 miljarder kronor för underhållsåtgärder och investeringar på länsvägarna. Medlen bör användas i de områden av landet som föreslås i propositionen.

Utskottet vill, med anledning av yrkandet i motion Fi54 (c), erinra om att då riksdagen våren 1991 fattade beslut om det nya anslaget Investeringar i trafikens infrastruktur framhölls att det var angeläget att bl.a. sydöstra Sverige skulle tillföras en större andel av ordinarie anslag. Regeringen har beaktat detta då direktiven för verkens investeringsplanering fastställts.

Med hänsyn till att det nya anslaget bl.a. skall syfta till att motverka arbetslösheten i utsatta delar av landet kan utskottet inte ställa sig bakom yrkandet i motion Fi36 (nyd) att medlen endast skall få användas till förbättringar av vägarna för den tunga kommersiella

trafiken. Som framhålls i propositionen skall Vägverket vid sina beslut om användning av anslaget dock ta hänsyn till näringslivets behov av förbättrade transporter.

1992/93:TU2y

Av det anförda följer att trafikutskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker de båda motionerna.

3. Övriga yrkanden om nya anslag

I motion Fi37 (v) yrkas att riksdagen på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 anvisar 3 miljarder kronor till Banverket (yrkande 2), 2 miljarder kronor till Vägverket (yrkande 3), 50 miljoner kronor till Sjöfartsverket (yrkande 4) och 750 miljoner kronor till Televerket (yrkande 5).

De järnvägslinjer som enligt motionen bör få tillgång till de extra medlen är bl.a. västra stambanan, södra stambanan, västkustbanan, ostkustbanan, norra stambanan, godsstråket genom Bergslagen, projekt enligt storstadsförhandlingarna samt länsjärnvägar. Pengarna till Vägverket skall främst användas för förbättrat underhåll, trafiksäkerhetshöjande investeringar och delfinansiering av skogsbilvägar.

Anslaget till Sjöfartsverket skall gå till projekt som verket tagit fram samt till projektering och utbyggnad av trafik- och miljöinformations-system.

Televerkets anslag skall enligt motionärerna användas till modernisering av äldre stationer samt till utbildningsinsatser inom verket.

Trafikutskottet har vid flera tillfällen uttalat att det är angeläget med ökade investeringar i trafikens infrastruktur och att dessa insatser bör tidigareläggas mot bakgrund av nuvarande lågkonjunktur.

Riksdagen beslutade våren 1991 om en planeringsram på 20 miljarder kronor för investeringar i trafikens infrastruktur utöver ordinarie anslag. Dessa investeringar avser främst projekt av nationell betydelse som gagnar tillväxten och miljön. I december 1991 beslutade riksdagen att inrätta ett nytt anslag på 1,5 miljarder kronor för vissa produktivtets- och sysselsättningsfrämjande åtgärder. I juni 1992 beslutade riksdagen att anvisa 2,2 miljarder kronor på anslaget Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt. Av den tidigare framställningen framgår att utskottet ställt sig bakom ett förslag av regeringen att anvisa ytterligare 1,5 miljarder kronor på detta anslag. Utskottet vill vidare erinra om att regeringen i den proposition som nu behandlas också föreslagit att riksdagen anvisar en miljard kronor till AMS för att möjliggöra tidigareläggning av vissa sysselsättningsintensiva investeringar i affärsverken.

Trafikutskottet är med hänvisning till det anförda inte berett att ställa sig bakom de krav på ytterligare medelsanvisningar som framförs i motionen. Sålunda avstyrker utskottet motion Fi37 (v) yrkandena 2–5.

4. Utbyggnad och tidigareläggning av infrastrukturprojekt

1992/93:TU2y

I motion Fi35 (s) framhålls att en modernisering och effektivisering av infrastrukturen är nödvändig om Sverige skall kunna behålla sin position som en framstående industrination. Av miljöskäl är det nödvändigt att dagens dominans av vägtransporter bryts och att järnvägens och sjöfartens andel av transportarbetet ökar.

Motionärerna anser att regeringen måste utarbета en plan för den långsiktiga utbyggnaden av infrastrukturen (yrkande 11). I denna plan måste också anges hur finansieringen skall ske. Dessutom begär motionärerna att regeringen låter snabbutreda frågan om en banlag med väglagen som förebild (yrkande 14) samt att regeringen snarast för riksdagen föreslår åtgärder för att uppnå tidigareläggning av investeringar i infrastruktur (yrkande 15).

Trafikutskottet delar motionärernas uppfattning att en modernisering och effektivisering av infrastrukturen är nödvändig om Sverige skall kunna behålla sin position som en framstående industrination. Regeringen bör därför utarbета en plan för hur den långsiktiga utbyggnaden av infrastrukturen skall genomföras. Därvid måste också anges hur denna utbyggnad skall finansieras.

Som framhålls i motion Fi35 (s) är det angeläget att tidigarelägga investeringar i nuvarande lågkonjunktur. Därmed kan sysselsättning skapas och investeringar genomföras till 20—25 % lägre kostnader än tidigare. Såväl Banverket som Vägverket har redovisat att de kan tidigarelägga projekt för nära 30 miljarder kronor. I kommunerna finns investeringar i gatu- och vägnätet på över 2 miljarder kronor som kan tidigareläggas. Trafikutskottet anser, vilket också yrkas i motionen, att regeringen snarast bör utarbета förslag till åtgärder som möjliggör tidigareläggning av investeringar i infrastruktur. Som exempel på en angelägen åtgärd vill utskottet nämna att verken bör ges möjlighet att finansiera sina investeringar med lån. Det är enligt utskottets mening riktigt att i en lågkonjunktur låna till för samhället produktiva investeringar. Däremot är det skadligt för landet om lönsamma investeringar inte kan genomföras till följd av budgetrestriktioner. Utskottet vill vidare understryka betydelsen av att verken har beredskapsbanker med projekt som snabbt kan påbörjas i en lågkonjunktur.

Som framhålls i motion Fi35 (s) bör regeringen också skyndsamt utreda frågan om införandet av en banlag med väglagen som förebild. Syftet med en banlag skall vara att påskynda beslutsprocessen vid järnvägsbyggen.

Vad trafikutskottet nu anfört, vilket innebär att motion Fi35 (s) yrkandena 11, 14 och 15 tillstyrks, bör av riksdagen ges regeringen till känna.

I motion Fi35 (s) yrkas att regeringen tillsätter en infrastrukturkommission för att påskynda de större projekten, medverka till att överenskomna delar i storstadspaketen påbörjas samt för att undanröja oklarheter i övriga pågående projekt (yrkande 12). Motionärerna yrkar vidare att Luftfartsverket och Banverket får i uppdrag att bilda ett gemensamt bolag med uppgift att projektera, låta bygga och driva en järnväg mellan Stockholm och Arlanda (yrkande 13).

Trafikutskottet har ovan redovisat att riksdagen på senare tid anvisat betydande extraanslag för investeringar i och underhåll av infrastruktur. En stor del av de sålunda beslutade projekten är också påbörjade eller avslutade. Utskottet har vidare erfarit att regeringen arbetar intensivt med frågor om framtida infrastruktursatsningar och hur de skall finansieras. Regeringen avser att i kommande budgetproposition för riksdagen redovisa sina ställningstaganden i dessa frågor. Något uttalande av riksdagen är därför inte erforderligt.

Utskottet har tidigare uttalat att det är angeläget att Arlandabanan kan byggas. En utbyggnad av projektet har redan påbörjats på sträckan Stockholm—Rosersberg efter det att genom skilda beslut sammanlagt 750 miljoner kronor anvisats från det särskilda infrastrukturanslaget. Regeringen har vidare givit en finansiell rådgivare i uppdrag att utreda förutsättningarna för att genomföra projektet med en så begränsad statlig insats som möjligt. Denna utredning kommer inom kort att redovisas för regeringen.

Av det anförda följer att trafikutskottet för sin del avstyrker motion Fi35 (s) yrkandena 12 och 13.

Stockholm den 24 november 1992

På trafikutskottets vägnar

Rolf Clarkson

I beslutet har deltagit: Rolf Clarkson (m), Sven-Gösta Signell (s), Håkan Strömberg (s), Elving Andersson (c), Sten-Ove Sundström (s), Jan Sandberg (m), Bo Nilsson (s), Lars Svensk (kds), Kenneth Attefors (nyd), Lars Björkman (m), Jarl Lander (s), Lars Biörck (m), Ines Uusmann (s), Hugo Bergdahl (fp) och Ulrica Messing (s).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Karl-Erik Persson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt

Kenneth Attefors (nyd) anser att den del av trafikutskottets yttrande i avsnittet 2. Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "båda motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion Fi36 (nyd) att de 1,5 miljarder kronor som regeringen föreslår skall anvisas på anslaget Underhållsåtgärder för sysselsättning och tillväxt i framför allt skogslänen enbart bör användas till att förbättra vägarna för den tunga kommersiella trafiken.

Vad utskottet nu anfört med anledning av regeringens förslag vilket innebär att motion Fi36 (nyd) yrkande 12 tillstyrks bör av riksdagen ges regeringen till känna. Motion Fi54 (c) avstyrks.

2. Utbyggnad och tidigareläggning av infrastrukturprojekt

Rolf Clarkson (m), Elving Andersson (c), Jan Sandberg (m), Lars Svensk (kds), Lars Björkman (m), Lars Biörck (m) och Hugo Bergdahl (fp) anser att den del av trafikutskottets yttrande i avsnittet 4. Utbyggnad och tidigareläggning av infrastrukturprojekt som börjar med "Trafikutskottet delar" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Investeringar i vägar och järnvägar finansieras genom årliga anslag på statsbudgeten. De årliga investeringsanslagen har sedan slutet av 1980-talet varit drygt 4,5 miljarder kronor. Som redovisats ovan har riksdagen på senare tid fattat beslut om betydande extraanslag. Detta innebär att investeringarna under budgetåret 1992/93 kan beräknas uppgå till ca 13 miljarder kronor.

De extramedel som anvisats till vägar har inneburit beslut om att ca 310 större investeringsprojekt och ca 950 underhållsprojekt skall genomföras. Av dessa har ca 300 investeringsprojekt och ca 500 underhållsprojekt redan påbörjats. Även ett stort antal järnvägsbyggen har påbörjats med hjälp av de extra anslagen för infrastruktursatsningar. Banverket beräknas sålunda med hjälp av dessa medel kunna öka sin produktionsvolym under åren 1992 och 1993 med 1,9 resp. 2,5 miljarder kronor.

Trafikutskottet menar att beslut har tagits om betydande extraanslag för underhåll av och investeringar i infrastrukturen. Projekten är också till stor del påbörjade eller avslutade. Detta beror på att många av de projekt som extraanslagen har använts till har kunnat sättas i gång snabbt och att de har haft kort byggtid.

Även om sålunda stora extraanslag har anvisats och många projekt har kunnat påbörjas med hjälp av dessa anslag vill utskottet understryka att det är väsentligt att infrastruktursatsningarna även fortsättningsvis hålls på en hög nivå. Det är nödvändigt både för att skapa goda

tillväxtbetingelser för svensk industri och för att skapa arbetstillfällen i nuvarande lågkonjunktur. Det är självklart angeläget att beslutade projekt kan påbörjas snabbt och slutföras på kortast möjliga tid.

I sitt av riksdagen godkända betänkande 1991/92:TU22 (rskr. 333) framhöll utskottet att regeringen för riksdagen borde presentera ett underlag som gör det möjligt att tydligare överblicka hur infrastrukturen och transportsystemet som helhet påverkas av en föreslagen investeringsinriktning. Utskottet har erfarit att regeringen kommer att förelägga riksdagen en sådan redovisning våren 1993. Något särskilt uttalande från riksdagens sida, som går ut på att regeringen skall utarbeta en plan för den långsiktiga utbyggnaden av infrastrukturen, är därför inte erforderligt.

När det gäller yrkandet i s-motionen om åtgärder för att möjliggöra tidigareläggning av investeringar vill utskottet erinra om förslaget i propositionen att riksdagen bör anvisa 1 miljard kronor till AMS, vilka medel skall användas till att tidigarelägga vissa sysselsättningsintensiva investeringar inom affärsverken.

Beträffande yrkandet i motion Fi35 (s) om att regeringen bör göra en snabbutredning om införandet av en banlag för att påskynda beslutsprocessen vid järnvägsbyggen har utskottet erfarit att sådana överväganden pågår i regeringskansliet. Någon åtgärd från riksdagens sida är därför inte erforderlig.

Av det anförda följer att trafikutskottet avstyrker motion Fi35 (s) yrkandena 11, 14 och 15.

3. Övriga infrastrukturfrågor

Sven-Gösta Signell, Håkan Strömberg, Sten-Ove Sundström, Bo Nilsson, Jarl Lander, Ines Uusmann och Ulrica Messing (alla s) anser att den del av trafikutskottets yttrande i avsnitt 5. Övriga infrastrukturfrågor som börjar med "Trafikutskottet har" och slutar med "yrkandena 12 och 13" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion Fi35 (s) att det är anmärkningsvärt att regeringen saknar förmåga att genomföra beslutade infrastrukturprojekt. Som exempel kan nämnas att av de medel som anvisats för väginvesteringar i olika paket under perioden juli 1991 till april 1992 var endast ca 16 % upparbetade t.o.m. september 1992. Regeringen bör därför tillsätta en infrastrukturkommission som med kraft skall arbeta med att få fart på de större infrastrukturprojekten. Kommissionen skall också se till att överenskomna delar av storstadspaketen påbörjas och övriga oklarheter i pågående projekt undanröjs.

I likhet med motionärerna anser utskottet också att regeringen snarast bör ge Banverket och Vägverket i uppdrag att bilda ett bolag som har till uppgift att projektera, låta bygga och driva en järnväg mellan Stockholm och Arlanda.

Av det anförda följer att trafikutskottet tillstyrker motion Fi35 (s) yrkandena 12 och 13.

Särskilt yttrande

Utbyggnad och tidigareläggning av infrastrukturprojekt

Kenneth Attefors (nyd) anför:

Jag begärde den 12 november 1992 att trafikutskottet skulle ta ett initiativ med innebörden att regeringen skall gå snabbare fram när det gäller att bygga ut järnvägarna. Socialdemokraterna liksom övriga partier motsatte sig detta förslag. Nu framför Socialdemokraterna i sin motion Fi35 ett liknande krav. Ny demokrati är ett resultatinkompatibelt parti som inte är lågsint. Därför stöder jag de socialdemokratiska yrkandena som går ut på att regeringen skall utarbeta en plan över infrastrukturutbyggnaden och upprätta en beredskapsbank med projekt som snabbt kan påbörjas i en lågkonjunktur samt framlägga förslag om åtgärder som kan påskynda igångsättningen av investeringarna. Jag vill framhålla att Ny demokrati under ett och ett halvt år intensivt har drivit dessa frågor.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Övriga yrkanden om anslag

Karl-Erik Persson (v) anför:

Som framhålls i motion Fi37 (v) har investeringarna under många år legat på en för låg nivå. Om Sverige skall stå rustat för att klara en framtida konjunkturuppgång måste infrastrukturen bidra till uppgången och inte vara ett hinder. Man skall också investera nu då investeringskostnaderna är relativt låga.

Riksdagen bör på tilläggsbudget anvisa 3 miljarder kronor till Banverket, 2 miljarder kronor till Vägverket, 50 miljoner kronor till Sjöfartsverket och 750 miljoner kronor till Televerket. Medlen bör användas på det sätt som anges i motionen.

Finansutskottet bör sålunda tillstyrka motion Fi37 (v) yrkandena 2–5.

